

Latvijas Republikas tiesībsargs

Baznīcas iela 25, Rīga, LV-1010, tālr.: 67686768, e-pasts: tiesibsargs@tiesibsargs.lv, www.tiesibsargs.lv

Rīgā

21.03.2024. Nr. 1-6/3

Uz 24.11.2023 1-04.1/66-pav/2024

Latvijas Republikas Satversmes tiesa
tiesa@satv.tiesa.gov.lv

Par viedokļa sniegšanu lietā Nr. 2023-44-01

Tiesībsargs saņēma Satversmes tiesas 2024. gada 27. februāra vēstuli Nr. 1-04.1/66-pav/2024 (reģistrēta 27.02.2024 ar Nr. 63), kurai pievienots Satversmes tiesas tiesneses 2024. gada 26. februāra lēmums. Ar minēto lēmumu Satversmes tiesas tiesnese Jautrīte Briede atzīst tiesībsargu par pieaicināto personu lietā Nr. 2023-44-01 "Par Maksātnespējas likuma 13. panta otrās daļas 3. punkta, ciktāl tas nosaka aizliegumu personai, attiecībā uz kuru kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu izbeigts uz personu nereabilitējoša pamata, strādāt par maksātnespējas administratoru, atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam" un uzaicina izteikt viedokli par apstrīdētās normas atbilstību Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk – Satversme) 101. panta pirmajai daļai un 106. panta pirmajam teikumam, kā arī citiem jautājumiem, kuriem tiesībsarga ieskatā varētu būt nozīme lietā.

Izvērtējot lēmumam pievienoto Senāta (turpmāk – Pieteicējs) pieteikumu, kā arī Saeimas atbildes rakstu, tiesībsargs sniedz šādu viedokli.

1. Maksātnespējas likuma 13. panta otrās daļas 3. punkts nosaka, ka par administratoru nevar būt persona, kura sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu vai pret kuru izbeigts kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu uz personu nereabilitējoša pamata. Satversmes tiesā ir apstrīdēts liegums būt par maksātnespējas procesa administratoru (turpmāk – administrators) attiecībā uz gadījumiem, kad kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu izbeigts uz personu nereabilitējoša pamata (turpmāk – apstrīdētā norma).

2. Pieteicējs savā pieteikumā norāda, ka uz maksātnespējas administratoriem var attiecināt Satversmes 101. panta pirmajā daļā ietvertās tiesības pildīt valsts dienestu un šīs lietas ietvaros apstrīdētās normas atbilstība vērtējama atbilstoši Satversmes 106. pantam kopsakarā ar Satversmes 101. pantu. Pieteicējs uzskata, ka ar apstrīdēto normu tiek ierobežotas Satversmes 101. panta pirmajā daļā un 106. panta pirmajā teikumā ietvertās tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un atrasties valsts dienestā un šis ierobežojums ir uzskatāms par absolūtu aizliegumu.

Pieteicējs neapšaubā, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu un tam ir legītīms mērķis – demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība. Tāpat Pieteicējs uzskata, ka apstrīdētā norma ietver piemērotu līdzekli, lai nodrošinātu demokrātiskās iekārtas aizsardzību. Tomēr Pieteicējs uzskata, ka pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi ir iespējams sasniegt ar citiem, indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem. Pieteicējs norāda uz apsvērumu, ka apstrīdētā norma attiecas uz ikvienu iespējamu gadījumu, tostarp tādu, kad noziedzīgu nodarījumu personu ir izdarījusi būdama vēl nepilngadīga, kā tas ir arī konkrētās administratīvās lietas izskatīšanas pamatā. Tāpat Pieteicējs vērs uzmanību, ka apstrīdētā norma attiecas uz visiem noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp tādiem, kas ir ar vismazāko interešu apdraudējumu raksturu un kaitīgumu, proti, kriminālpārkāpumiem, kā tas ir arī konkrētās administratīvās lietas izskatīšanas pamatā.

Pieteicējs norāda, ka ņemot vērā to, ka nodarījums izdarīts, kad pieteicējs bija nepilngadīgs, ka lietā ir runa par kriminālpārkāpumu un nav ziņu, ka pieteicējs būtu pieļāvis jaunus pārkāpumus, kā arī ka kopš kriminālpārkāpuma izdarīšanas ir pagājuši divdesmit gadi, pieteicējam būtu jābūt tiesībām uz pienācīgu izvērtējumu par to, vai lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata nekaitē maksātnespējas administratora institūtam un neapdraud demokrātisko valsts iekārtu. Pieteicējs uzskata, ka individuālas izvērtēšanas paredzēšana ļautu pamattiesību ierobežojuma legītīmo mērķi sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē. Turklāt Pieteicējs norāda, ka saskaņā ar apstrīdēto normu sodītās personas pēc sodāmības dzēšanas vai noņemšanas var pretendēt uz šo amatu, savukārt personas, kurām pieņemts lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu uz nereabilitējoša pamata, amatu ieņemt nevar, jo uz viņām neattiecas Krimināllikumā ietvertais regulējums par sodāmības dzēšanu. Līdz ar to Pieteicējs uzskata, ka apstrīdētā tiesību norma, ciktāl tā nosaka aizliegumu personai, pret kuru izbeigts kriminālprocess uz personu nereabilitējoša pamata, strādāt par maksātnespējas administratoru, neatbilst Satversmes 101. un 106. pantam.

3. Saeima savā atbildes rakstā nenoliedz to, ka apstrīdētā norma ierobežo personām Satversmes 106. panta pirmajā teikumā noteiktās tiesības un uzskata, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Tāpat Saeima uzskata, ka apstrīdētajā normā ietvertajam pamattiesību ierobežojumam ir leģitīms mērķis - demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība un likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

Tomēr Saeima nepiekrīt Pieteicēja viedoklim un uzskata, ka ar Pieteicēja norādīto alternatīvo līdzekli ierobežojuma leģitīmo mērķi nav iespējams sasniegt tādā pašā kvalitātē, kādā tas tiek sasniegts ar apstrīdēto normu. Saeimas ieskatā kriminālprocesa izbeigšana uz personu nereabilitējoša pamata, jo īpaši gadījumos, kad ticis izdarīts tīšs noziedzīgs nodarījums, nav savienojama arī ar maksātnespējas procesa administratora amata pildīšanu, ņemot vērā attiecīgo amatpersonu būtisko lomu valstij svarīgu funkciju izpildē. Līdz ar to pēc Saeimas ieskata nepastāv citi, saudzējošāki līdzekļi, ar kuriem pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi būtu iespējams sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē.

Saeima turklāt norāda, ka no maksātnespējas procesa administratora darbības ir atkarīga ne tikai komercvides stabilitāte, bet arī sabiedrības uzticēšanās maksātnespējas nozarei kopumā. Administratoram ar likumu ir piešķirtas plašas pilnvaras, tajā skaitā tiesības maksātnespējas procesa ietvaros rīkoties ar parādnieka mantu. Saeima vērš uzmanību, ka tad, ja kriminālprocess pret personu ir izbeigts uz nereabilitējoša pamata, bet personas vaina ir izpaudusies kā neuzmanība, tas personai neliegtu iespēju kļūt par maksātnespējas procesa administratoru. Tādējādi arī likumdevējs ir līdzsvarojis dažādu personu tiesības un sabiedrības intereses un izšķīries par to, kurai no šīm interesēm piešķirama augstāka prioritāte. Līdz ar to Saeima uzskata, ka apstrīdētajā normā noteiktais personas pamattiesību ierobežojums ir samērīgs un atbilst Satversmes 106. panta pirmajam teikumam.

Visbeidzot Saeima norāda, ka nedz Maksātnespējas likums, nedz citi normatīvie akti neizvirza maksātnespējas procesa administratoriem prasību pēc Latvijas pilsonības. Tādējādi maksātnespējas procesa administratora amatu var ieņemt arī personas, kas nav Latvijas pilsoņi. Līdz ar to maksātnespējas procesa administratora amats neietilpst Satversmes 101. pantā lietotā jēdziena "valsts dienests" tvērumā un uz to nav attiecināmas Satversmes 101. pantā ietvertās pamattiesības.

4. Satversmes 106. panta pirmais teikums paredz, ka "ikvienam ir tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu atbilstoši savām spējām un kvalifikācijai". Satversmes tiesa ir atzinusi, ka nodarbinātības jēdziens ir attiecināms arī uz administratora amatu.¹

4.1. Savukārt Satversmes 101. panta pirmajā daļā ir noteikts, ka "ikvienam Latvijas pilsonim ir tiesības likumā paredzētajā veidā piedalīties valsts un pašvaldību darbībā, kā arī pildīt valsts dienestu". Kā atzīts tiesību doktrīnā, tad Satversmes 106. pants jautājumos, kas saistīti ar tiesībām uz darbu un to realizāciju, uzskatāms par "jumta" pantu, kas nosaka tiesību uz darbu pamatjautājumus, vienlaikus skarot arī Satversmes 101. panta saturu. Turpretim Satversmes 101. pants detalizē ikviena tiesības brīvi izvēlēties nodarbošanos un darbavietu, konkretizējot, ka šādas tiesības, ja izvēle izdarīta par labu valsts dienestam vai dalībai valsts un pašvaldību darbībā, attiecināmas vienīgi uz Latvijas pilsoņiem².

Pieteicējs uzskata, ka, ievērojot Maksātnespējas likuma regulējumu par maksātnespējas administratoru amata statusu un darbības mērķi, uz maksātnespējas administratoriem var attiecināt Satversmes 101. panta pirmajā daļā ietvertās tiesības pildīt valsts dienestu. Turpretim Saeima norāda, ka maksātnespējas procesa administratora amats neietilpst Satversmes 101. pantā lietotā jēdziena "valsts dienests" tvērumā, jo to var ieņemt arī personas, kas nav Latvijas pilsoņi.

4.2. Neapšaubāmi, ka atšķirībā no daudziem citiem Satversmes VIII nodaļas pantiem 101. panta pirmā daļa kā subjektu norāda tikai Latvijas pilsoni, respektīvi, nepilsoņi nedrīkst pildīt valsts dienestā ietilpstošus amatus.³ Vienlaikus Satversmes 101. panta pirmās daļas redakcija neaizliedz personai, kura nav Latvijas pilsonis, likumā noteiktajos gadījumos piedalīties valsts un pašvaldību darbībā.⁴ Satversmes 101. pantā ietvertā valsts dienesta jēdziena izpratni ietekmē arī Līguma par Eiropas Savienības darbību (turpmāk – LESD) 45. pants, kas paredz, ka Eiropas Savienībā nodrošina darba ņēmēju pārvietošanās brīvību, savukārt 49. pants aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Vienlaikus LESD 45. panta ceturtnā daļa noteic, ka šis pants neattiecas uz civildienestu, savukārt 51. panta pirmā daļa paredz, ka nodaļu par

---

¹ Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-22-01 6.1. punkts.

² Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 481. lpp., 5.-6. punkts.

³ Danovskis E. Valsts dienesta jēdziens. Tiesību interpretācija un tiesību jaunrade – kā rast pareizo līdzsvaru: Latvijas Universitātes 71. zinātniskās konferences rakstu krājums, Rīga: LU Akadēmiskais apgāds, 2013, 285. lpp. Pieejams: https://blogi.lu.lv/tzpi/files/2016/09/DANOVSKIS_VALSTS_DIENESTS.pdf.

⁴ Latvijas Republikas Satversmes komentāri. VIII nodaļa. Cilvēka pamattiesības. Autoru kolektīvs prof. R. Baloža zinātniskā vadībā. – Rīga: Latvijas Vēstnesis, 2011, 384. lpp., 40. punkts.

tiesībām veikt uzņēmējdarbību nepiemēro tādās darbības jomās, kas attiecīgās valstīs kaut netieši ir saistītas ar valsts varas īstenošanu.

Saskaņā ar Eiropas Savienības Tiesas (turpmāk – EST) judikatūru “civildienesta” jēdziens LESD 45. panta 4. punkta izpratnē visā Savienībā ir jāinterpretē un jāpiemēro vienveidīgi.⁵ Saistībā ar minēto EST ir atzinusi, ka jēdziens “civildienests” attiecas uz amatiem, kuri ir saistīti ar tiešu vai netiešu dalību valsts varas īstenošanā un ar uzdevumiem, kuru priekšmets ir valsts vai citu publisku struktūru vispārējo interešu aizsardzība, un tādējādi kā priekšnosacījums tam ir nepieciešama īpaša solidaritātes saikne starp attiecīgo amatpersonu un valsti, kā arī tādu tiesību un pienākumu savstarpējība, kuri ir pamatā pilsonības saiknei. Turpretim LESD 45. panta 4. punktā paredzētais izņēmums nav piemērojams amatiem, kuriem ir saistība ar valsti vai kādu citu publisko tiesību struktūru, bet kuri tomēr nav saistīti ar tādu uzdevumu izpildi, kuri ir saistīti ar civildienestu vārda tiešā nozīmē.⁶

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai noteiktu, vai personas ir piederīgas pie valsts dienesta Satversmes 101. panta izpratnē, jāizvērtē gan funkcijas, ko pilda personas, veicot amata pienākumus, gan arī ierobežojumi, kas tām noteikti sakarā ar amata pienākumu pildīšanu.⁷ Vienlaikus EST, vērtējot, vai notārs Latvijā veic dalību valsts varas īstenošanā, atzina, ka tas, vai attiecīgajām darbībām ir piemērojama LESD 51. panta pirmajā daļā paredzētā atkāpe, ir jāpārbauda, ņemot vērā pašu īstenoto darbību iedabu, nevis šo statusu pašu par sevi.⁸ Līdz ar to par noteicošo kritēriju uzskatāmas konkrētā amata funkcijas.

4.3. Maksātnešpējas likuma 9. panta pirmā daļa paredz, ka “maksātnešpējas procesa administrators (turpmāk — administrators) ir fiziskā persona, kura ir iecelta administratora amatā un kurai ir šajā likumā noteiktās tiesības un pienākumi. Amata darbībā administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām”. Atbilstoši Maksātnešpējas likuma 13.¹ pantam administratoru amatā ieceļ Maksātnešpējas administrācijas direktors. Tādējādi administratoru amatā ieceļ publiskā sektora valsts iestāde un, veicot savas amata darbības, administratori ir pielīdzināti valsts amatpersonām, ar no tām izrietošajām prasībām, kas noteiktas likumā “Par interešu konflikta novēršanu valsts

---

⁵ Sk., piemēram, EST 1974. gada 12. februāra sprieduma lietā C-152/73 “Sotgiu” 5. punktu.

⁶ Sk. EST 2003. gada 30. septembra lietā C-405/01 “Colegio de Oficiales de la Marina Mercante Española” 39. un 40. punktu.

⁷ Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 11.1. punkts.

⁸ Sk. EST 2015. gada 10. septembra sprieduma lietā C-151/14 “Eiropas Komisija pret Latvijas Republiku” 73. punktu.

amatpersonu darbībā”. Vienlaikus, kā jau iepriekš tika secināts, tas vēl nav izšķirošais kritērijs, lai secinātu, vai administrators ir piederīgs pie valsts dienesta Satversmes 101. panta izpratnē.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka, lai gan maksātnespējas process ir vērsts galvenokārt uz kreditoru un parādnieku tiesību aizsardzību, tomēr administrators pilda arī valstij nozīmīgas funkcijas⁹, un viņa uzdevums atbilstoši Maksātnespējas likuma 26. panta otrajai daļai ir nodrošināt maksātnespējas procesa efektivitāti un likumīgu norisi. Šī norma uzliek administratoram pienākumu stādīt maksātnespējas procesa likumību un efektivitāti pirmajā vietā, respektīvi, būt lojālam primāri pret likumu un procesa likumību, nevis pret kreditoriem un parādnieku. No Maksātnespējas likuma sistēmas viedokļa ir redzams, ka administrators nav uzskatāms par vienkāršu parādnieka vai kreditora pārstāvi, bet administrators būtībā pilda publisku uzdevumu un ir apveltīts ar publiskām pilnvarām. Kā šāda – ar publiskām pilnvarām apveltīta persona – administrators nekādā gadījumā nedrīkst stādīt savas intereses pāri likumīga un efektīva maksātnespējas procesa interesēm.¹⁰ Savukārt maksātnespējas procesu ļaunprātīga izmantošana var negatīvi ietekmēt ekonomiku un radīt zaudējumus galvenajām tajā ieinteresētajām pusēm: uzņēmumiem, ieguldītājiem, darbiniekiem un valsts sektoram.¹¹

Ievērojot minēto, administratora funkcijas, veicot amata pienākumus, būtiski ietekmē arī visas sabiedrības intereses, un administratora darbības nav tikai ar tehnisku vai papildinošu raksturu, bet tās sevī ietver gan pusēm saistošu lēmumu pieņemšanu, gan arī piespiedu pasākumu veikšanas tiesības¹², piemēram, pārdodot parādnieka mantu izolē. **Līdz ar to administratori īsteno valsts varu un ir uzskatāmi par piederīgiem pie valsts dienesta Satversmes 101. panta izpratnē.**

4.4. Gadījumos, kad Satversmes 106. pantā noteikto tiesību īstenošana notiek valsts dienesta ietvaros, šīm tiesībām noteiktie ierobežojumi izvērtējami kopsakarā ar Satversmes 101. pantu.¹³

Līdz ar to tiesībsargs izvērtēs apstrīdētās normas atbilstību Satversmes 101. panta pirmajai daļai kopsakarā ar Satversmes 106. panta pirmo teikumu.

5. Satversmes tiesa savā praksē ir atzinusi, ka Satversmes 106. panta pirmais teikums tieši negarantē tiesības uz darbu, bet gan tiesības brīvi izvēlēties darbavietu un nodarbošanos, kas

---

⁹ sk. Satversmes tiesas 2011. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-04-01 16. un 19.4. punktu.

¹⁰ sk. Augstākās tiesas 2018. gada 24. maija lēmuma lietā Nr. SKC-618/2018 17. punktu.

¹¹ Satversmes tiesas 2022. gada 29. septembra sprieduma lietā Nr. 2022-08-01 18.2. punkts.

¹² Šajā sakarā sk. Pelše D. Eiropas Savienības Tiesas spriedums lietā C-151/14 “Eiropas Komisija pret Latvijas Republiku”. Jurista Vārds, 08.12.2015. Nr. 48.

¹³ Sk. Satversmes tiesas 2007. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2006-29-0103 16. punktu.

nozīmē, pirmkārt, visām personām vienlīdzīgu pieeju darba tirgum un, otrkārt, to, ka valsts nedrīkst noteikt personām citus ierobežojošus kritērijus kā vien noteiktas to spēju un kvalifikācijas prasības, bez kurām persona nevarētu pildīt attiecīgā amata pienākumus¹⁴. Valstij ir pienākums atturēties no tādu tiešu vai netiešu apstākļu radīšanas, kuri traucētu personai īstenot tās tiesības "brīvi izvēlēties" nodarbošanos.¹⁵ Satversmes tiesa ir atzinusi arī to, ka ar Satversmes 106. pantā ietvertu jēdzienu "nodarbošanās" saprotams tāda veida darbs, kas prasa atbilstošu sagatavotību un kas ir cilvēka eksistences avots, kā arī profesija, kas cieši saistīta ar katra indivīda personību kopumā¹⁶.

Vienlaikus Satversmes tiesa ir atzinusi, ka likumdevējam ir rīcības brīvība noteikt konkrētai profesionālajai darbībai nepieciešamo izglītību, kā arī izvirzīt citas prasības konkrētai profesijai, ciktāl tas nepieciešams sabiedrības interesēs¹⁷. Jēdziens "nodarbošanās" attiecināms uz nodarbinātību gan privātajā, gan publiskajā sektorā, turklāt arī uz tādām profesijām, kurās darba tiesiskās attiecības netiek dibinātas uz Darba likumā regulētā darba līguma pamata¹⁸.

Vienlaikus tiesībsargs atzīmē, ka darbs valsts dienestā no privātajā sektorā veicamā darba atšķiras gan pēc tiesisko attiecību nodibināšanas juridiskajiem aspektiem, gan veicamā darba mērķa, kas ir cieši saistīts ar valsts uzdevumu pildīšanu. Valsts dienestā personas atrodas īpašās attiecībās ar valsti, proti – šo personu tiesības ir ierobežotas un tām tiek uzlikti īpaši pienākumi¹⁹. Amata ierobežojumi personām, kuras pilda valstij nozīmīgas funkcijas, tostarp arī administratoriem²⁰, var būt stingrāki nekā citās jomās. Tostarp arī kritēriji, kas saistīti ar amata pretendenta personību.²¹

Līdz ar to, lai gan darbu privātajā un valsts sektorā vienlīdz aizsargā Satversmē noteiktās tiesības uz brīvi izvēlētu nodarbošanos, tomēr to starpā pastāv atšķirības, kas jāņem vērā ne tikai vērtējot veicamo darbu pēc būtības, bet arī tiem piemērojamos ierobežojumus.

Atbilstoši Satversmes 116. pantam personas tiesības, kas noteiktas Satversmes 106. pantā var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, lai aizsargātu citu cilvēku tiesības, demokrātisko valsts

---

¹⁴ Satversmes tiesas 2003. gada 23. aprīļa sprieduma lietā nr. 2002-20-0103 Secinājumu daļas 3. punkts un Satversmes tiesas 2003. gada 20. maija sprieduma lietā nr. 2002-21-01 Secinājumu daļas 1. punkts.

¹⁵ Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 20.1. punkts.

¹⁶ Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.1. punkts.

¹⁷ Satversmes tiesas 2010. gada 18. februāra sprieduma lietā Nr. 2009-74-01 14. punkts un 2011. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-04-01 19.4. punkts.

¹⁸ Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra sprieduma lietā Nr. 2015-03-01 14.1. punkts.

¹⁹ Satversmes tiesas 2006. gada 11. aprīļa sprieduma lietā Nr. 2005-24-01 7. punkts.

²⁰ Sk. Satversmes tiesas 2011. gada 22. novembra sprieduma lietā Nr. 2011-04-01 19.4. punktu

²¹ Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-22-01 10.2. punkts.

iekārtu, sabiedrības drošību, labklājību un tikumību. Lai gan tiesības uz valsts dienesta pildīšanu nav uzskaitītas kā vienas no tiesībām, ko atbilstoši Satversmes 116. pantam var ierobežot likumā paredzētajos gadījumos, tomēr Satversmes 101. panta pirmajā daļā noteiktās personas pamattiesības nav absolūtas un no Satversmes vienotības principa viedokļa arī Satversmes 101. pantā noteiktajām pamattiesībām likumā paredzētajā veidā ir pieļaujami ierobežojumi²².

Kā izriet no lietas apstākļiem, tad apstrīdētā norma liedz personām, pret kurām kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ir izbeigts uz nereabilitējoša pamata, būt par administratoru. Tādējādi apstrīdētā norma ierobežo personu **Satversmes 101. panta pirmajā daļā un 106. pantā pirmajā teikumā noteiktās tiesības.**

Savukārt, lai noskaidrotu, vai šāds pamattiesību ierobežojums ir attaisnojams, ir jāpārbauda: 1) vai pamattiesību ierobežojums noteikts ar likumu; 2) vai ierobežojumam ir legītīms mērķis; 3) vai ierobežojums ir samērīgs²³.

6. Pārbaudot, vai ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu, secināms, ka lietā nedz no Pieteicēja, nedz no Saeimas puses iebildumi nav un tiek atzīts, ka pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu. Arī tiesībsargs, pārbaudot to, vai pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar pienācīgā kārtā pieņemtu likumu, nekonstatē pretējo Pieteicēja un Saeimas norādītājam.

Ievērojot minēto, **pamattiesību ierobežojums ir noteikts ar likumu.**

7. Ikvienu tiesību ierobežojuma pamatā ir jābūt apstākļiem un pamatojumam, kādēļ tas vajadzīgs, proti, ierobežojumam jābūt noteiktam svarīgu interešu – legītīma mērķa – labad²⁴. Gan Pieteicējs, gan Saeima norāda, ka legītīmais mērķis šāda ierobežojuma noteikšanā ir demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība.

Maksātnespējas likuma mērķis ir veicināt finansiālās grūtībās nonākušā parādnieka saistību izpildi un, ja iespējams, maksātnespējas atjaunošanu, piemērojot likumā noteiktos principus un tiesiskos risinājumus. Satversmes tiesa ir atzinusi, ka maksātnespējas process ir vērsts galvenokārt uz kreditoru un parādnieku tiesību aizsardzību.²⁵ Maksātnespējas likums paredz administratoram

---

²² Sk. Satversmes tiesas 2007. gada 10. maija sprieduma lietā Nr. 2006-29-0103 17.2. punktu.

²³ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 10. februāra sprieduma lietā Nr. 2016-06-01 21. punktu.

²⁴ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 2. jūlija sprieduma lietā Nr.- 2015-01-01 15. punktu.

²⁵ sk. Satversmes tiesas 2010. gada 20. aprīļa lēmuma par tiesvedības izbeigšanu lietā Nr. 2009-100-03 9.4. punktu.

plašas pilnvaras juridiskās personas maksātnespējas procesā un fiziskās personas maksātnespējas procesā, citastarp pilnvarojot administratoru pārņemt parādnieka mantu un rīkoties ar to, pieņemt lēmumus, kas ietekmē kreditoru intereses, kā arī kļūt par faktiski vienīgo maksātnespējīgā komersanta likumīgo vadītāju (amatpersonu) ar visplašākajām tiesībām pieņemt lēmumus un slēgt darījumus. Vienlaikus Satversmes tiesa, izvērtējot administratoriem noteiktās kvalifikācijas prasības, atzinusi, ka administrators ir tiesas iecelta persona, kura pilda valstij nozīmīgas funkcijas, un administratora galvenais uzdevums ir nodrošināt maksātnespējas procesa efektivitāti un likumīgu norisi.²⁶

Maksātnespējas jomas kvalitāte kopumā ir būtiska Latvijas sabiedrības interešu aizsardzībai. Attiecībā uz administratoriem esot paredzamas paaugstinātas prasības, pienākumi un atbildība. Ņemot vērā administratoram piešķirto pilnvaru apjomu un viņa veikto funkciju nozīmi katrā konkrētā maksātnespējas procesā, kā arī maksātnespējas procesa nozīmi valstī kopumā, jāatzīst, ka administratora darbības atbilstība normatīvo aktu prasībām vai šīs darbības prettiesiskais raksturs būtiski ietekmē gan konkrētā maksātnespējas procesā iesaistīto personu – kreditoru, parādnieka – tiesības un intereses, gan visas sabiedrības intereses.²⁷ Valstij ir pienākums nodrošināt pienācīgu tās institūciju darbību, kā arī noteikt tādu regulējumu, lai valsts vara tiktu īstenota atbilstoši sabiedrības interesēm. Viens no veidiem, kā to sasniegt, ir noteikt kvalifikācijas un objektivitātes prasības personām, kurām uzticēta valstij vai sabiedrībai nozīmīgu funkciju izpilde.²⁸

Administrators amata ieņemšana tādām personām, pret kurām kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ir izbeigts uz personu nereabilitējoša pamata, varētu radīt šaubas par personas darbību atbilstību tiesiskuma prasībām un radīt negatīvu sabiedrības priekšstatu par maksātnespējas procesa likumīgu norisi kā tādu. Turklāt maksātnespējas procesā iesaistīto personu – kreditoru un parādnieka – uzticamība taisnīgam maksātnespējas procesam, kura ietvaros ir jāapmierina kā viena, tā otra intereses, varētu tikt iedragāta.

Tādējādi tiesībsargs piekrīt, ka pamattiesību ierobežojumam ir legītīms mērķis, proti,
demokrātiskas valsts iekārtas aizsardzība.

8. Izvērtējot pamattiesību ierobežojuma samērīgumu, jāpārbauda: 1) vai izraudzītie līdzekļi ir piemēroti legītīmā mērķa sasniegšanai jeb vai ar izraudzīto līdzekli var sasniegt legītīmo mērķi;

²⁶ Sk. Satversmes tiesas 2015. gada 21. decembra lietā Nr. 2015-03-01 24.2. punktu.

²⁷ Satversmes tiesas 2022. gada 29. septembra sprieduma lietā Nr. 2022-08-01 14. un 18.2. punkts.

²⁸ Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-22-01 9. punkts.

2) vai šāda rīcība ir nepieciešama jeb vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem; 3) vai ierobežojums ir atbilstošs jeb vai labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīda tiesībām nodarīto kaitējumu²⁹.

Ja tiek atzīts, ka tiesību normā noteiktais ierobežojums neatbilst kaut vienam no šiem kritērijiem, tad ierobežojums neatbilst arī samērīguma principam un ir prettiesisks³⁰.

8.1. Likumdevēja izraudzītie līdzekļi ir piemēroti leģitīmā mērķa sasniegšanai, ja ar konkrēto regulējumu šis mērķis tiek sasniegts³¹. Apstrīdētajā normā ir ietverts absolūts aizliegums, jo tā paredz, ka personas, pret kurām kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ir izbeigts uz nereabilitējoša pamata, šo amatu nevarēs ieņemt nekad. Tātad ierobežojums ir noteikts uz mūžu, kas ir viena no absolūtā aizlieguma pazīmēm³². Apstrīdētā norma nodrošina to, ka šāda persona nevar būt par administratoru. Fakts, ka pret personu kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ir izbeigts uz nereabilitējoša lēmuma pamata, nevis notiesāta ar spriedumu, nemaina to, ka persona pēc būtības ir tikusi atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā.³³ Līdz ar to apstrīdētās normas piemērošana nodrošina to, ka par administratoru nevar būt persona, kura atzīta par vainīgu noziedzīga nodarījuma izdarīšanā, tādējādi neradot risku maksātnespējas procesa likumīgai norisei. Tādējādi absolūtais aizliegums ir piemērots līdzeklis pamattiesību ierobežojuma leģitīmā mērķa sasniegšanai. Arī pats Pieteicējs neapšaubā un Saeima norāda, ka pamattiesību ierobežojums ir piemērots.

Līdz ar to likumdevēja izraudzītais līdzeklis ir piemērots leģitīmā mērķa sasniegšanai.

8.2. Savukārt attiecībā uz to, vai leģitīmo mērķi nevar sasniegt ar indivīda tiesības mazāk ierobežojošiem līdzekļiem, Satversmes tiesa ir atzinusi, ka saudzējošāks līdzeklis ir nevis jebkurš cits, bet tikai tāds līdzeklis, ar kuru leģitīmo mērķi var sasniegt vismaz tādā pašā kvalitātē³⁴.

Pieteicējs norāda, ka līdzeklis, kā pamattiesību ierobežojuma leģitīmo mērķi varētu sasniegt līdzvērtīgā kvalitātē, būtu individuāla izvērtējuma veikšana. Pieteicējs norāda, ka apstākļi, kas būtu jāņem vērā, lemjot, vai persona var būt par administratoru, ir tās vecums, kurā persona ir izdarījusi noziedzīgu nodarījumu, tās attieksme pret izdarīto un turpmākais dzīves ritums, laiks, kas pagājis

---

²⁹ Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 17. punkts.

³⁰ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2016. gada 16. jūnija sprieduma lietā Nr. 2015-18-01 15. punktu.

³¹ Sk. Satversmes tiesas 2010. gada 7. oktobra sprieduma lietā Nr. 2010-01-01 13. punktu.

³² Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 12.3. punktu.

³³ Šajā sakarā sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra lietā Nr. 2021-41-01 15. punktu.

³⁴ Sk., piemēram, Satversmes tiesas 2015. gada 12. novembra sprieduma lietā Nr. 2015-06-01 19. punktu.

pēc nodarījuma, un noziedzīga nodarījuma smagums. Vienlaikus jāņem vērā un kā pamatoti uzsver Saeima, tad apstrīdētā norma attiecas tikai uz tādiem noziedzīgiem nodarījumiem, kas ir izdarīti ar nodomu (tīši). Tas nozīmē, ka persona ir apzinājusies savas darbības kaitīgumu, paredzējusi savas darbības vai bezdarbības kaitīgās sekas un vēlējusies tās vai apzināti pieļāvusi šo seku iestāšanos. Darbības vai bezdarbības kaitīguma apzināšanās nozīmē to, ka persona noziedzīgā nodarījuma izdarīšanas brīdī saprot nodarījuma faktiskos apstākļus un izdarītā kaitīgumu.³⁵ Uz noziedzīgiem nodarījumiem, kas izdarīti aiz neuzmanības, apstrīdētā norma neattiecas un šādas personas var kļūt par administratoriem.

Tomēr konkrētajā gadījumā jāņem vērā, ka apstrīdētajā normā ietvertais ierobežojums ir noteikts uz mūžu un šādi uz mūžu noteikti ierobežojumi pēc to rakstura ir īpaši smagi, jo izslēdz prezumpciju, ka persona dzīves laikā spēj mainīties un mainīt savu uzvedību. Pēc būtības persona šāda ierobežojuma rezultātā tiek stigmatizēta uz visiem laikiem, bet tas neatbilst demokrātiskas tiesiskas valsts prasībai veidot tādu iekļaujošu sabiedrību, kurā izturēšanās pret katru sabiedrības locekli ir cieņpilna. Proti, personas pagātnei nevajadzētu mūžīgi ietekmēt personas nākotni. Ierobežojumi uz mūžu var tikt noteikti tikai īpaši nopietnos gadījumos – tad, ja izdarītais pārkāpums pēc sava rakstura ir smags. Līdz ar to uz mūžu noteikti ierobežojumi ir attaisnojami tikai īpašos gadījumos, kad iepriekš nodarītais pēc būtības ir nesavienojams ar konkrēto tiesību, tostarp tiesību pildīt valsts dienestu, īstenošanu.³⁶

8.2.1. Tiesībsargs norāda, ka šajā lietā apstrīdētā norma attiecas uz pilnīgi visiem Krimināllikumā paredzētajiem tīšiem noziedzīgiem nodarījumiem, tostarp kriminālpārkāpumiem un mazāk smagiem noziegumiem, kas pēc klasifikācijas ir visvieglākie no noziedzīgiem nodarījumiem. Tāpat jāņem vērā, ka ir tādi noziedzīgi nodarījumi, kas salīdzinājumā ar citiem pēc sava rakstura un apdraudētajām interesēm ir ar būtiski mazāku kaitīguma pakāpi. Arī konkrētais Pieteicēja pieteikumā norādītais piemērs uzskatāmi ilustrē, ka noziedzīgais nodarījums, kas konkrētās lietas ietvaros tika inkriminēts personai, bija kriminālpārkāpums un tā rezultātā nekādā veidā netika būtiski apdraudētās citu personu intereses, kā tas, piemēram, būtu Krimināllikuma 116. panta, 125. panta, 159., 160. panta vai citu smagu vai sevišķi smagu noziedzīgu nodarījumu rezultātā.

Tiesībsargs neapšaubā, ka ir noteikta veida noziedzīgu nodarījumu grupas, kurās ietvertie nodarījumi ir tādi, kuri viennozīmīgi varētu kaitēt administratora profesionālajai darbībai vai

---

³⁵ Krastiņš U. Noziedzīgs nodarījums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2000, 96. lpp.

³⁶ Sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra lietā Nr. 2021-41-01 18.3. punktu.

reputācijai.³⁷ Piemēram, noziedzīgi nodarījumi valsts institūciju dienestā un noziedzīgi nodarījumi pret jurisdikciju. Tomēr apstrīdētā norma aptver pilnīgi visus tīšus noziedzīgus nodarījumus, neatkarīgi no to smaguma, rakstura un apdraudētajām interesēm.

8.2.2. Turklāt jāņem vērā, ka arī personu nereabilitējošie apstākļi var būt dažādi. Kriminālprocesa likuma 380. pants paredz, ka persona netiek reabilitēta, ja kriminālprocesu izbeidz ar lēmumu, kāds paredzēts šā likuma 377. panta 3., 4., 5. un 9. punktā, 379. panta pirmajā un otrajā daļā, 410. panta pirmajā daļā, 415. pantā, 415.¹ panta pirmajā daļā, 421. pantā, 605. panta pirmajā daļā, 615. panta trešajā daļā, kā arī notiesājoša sprieduma gadījumā. Turklāt attiecībā uz nepilngadīgajiem par nereabilitējošiem lēmumiem tiks uzskatīti procesa virzītāja lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu, atbrīvojot personu no kriminālatbildības, ja noziedzīgu nodarījumu izdarījusi nepilngadīga persona un ir konstatēti noziedzīga nodarījuma izdarīšanas īpašie apstākļi, un par nepilngadīgo personu iegūtas ziņas, kas mīkstina tās atbildību, kā arī izmeklētāja vai prokurora lēmums par kriminālprocesa izbeigšanu un materiālu par nepilngadīgo nosūtīšana audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai (sk. Kriminālprocesa likuma 379. panta pirmās daļas 3. punktu un 379. panta otro daļu).

Tomēr apstrīdētā norma neatkarīgi no nereabilitējošā apstākļa paredz automātisku aizliegumu personai būt par administratoru visos gadījumos, kad kriminālprocess par tīšu noziedzīgu nodarījumu ir izbeigts uz šāda pamata. Satversmes tiesa lietā Nr. 2021-41-01 analizēja vairākus nereabilitējošus apstākļus (izdarīts maznozīmīgs noziedzīgs nodarījums, noslēgts izlīgums), nonākot pie secinājuma, ka atsevišķos gadījumos pastāv tādi personu nereabilitējoši apstākļi, kuri aptver arī situācijas, kad ar personas nodarījumu saistītais sabiedrības interešu apdraudējums ir salīdzinoši zems un tāda pati ir arī šā nodarījuma kaitīguma pakāpe. Šie piemēri kopsakarā ar citiem apsvērumiem Satversmes tiesas ieskatā norādīja uz to, ka, lai sasniegtu Kriminālprocesa likuma 1. pantā norādītos kriminālprocesa mērķus, ne vienmēr ir nepieciešama personas notiesāšana vai soda noteikšana.³⁸ Līdz ar to, ja starp cietušo un aizdomās turēto vai apsūdzēto ir noslēgts izlīgums, kopējais ar personas nodarījumu saistītais sabiedrības interešu apdraudējums un nodarījuma kaitīguma pakāpe ir salīdzinoši zema, jo persona ir atzinusi savu vainu un atlīdzinājusi kaitējumu cietušajam. Līdzīgs vērtējums būtu izdarāms arī tajos gadījumos, kad procesa virzītājs pieņem lēmumu izbeigt kriminālprocesu un materiālus par nepilngadīgo nosūtīt audzinoša rakstura piespiedu līdzekļa piemērošanai, jo tādā gadījumā ir konstatēti noziedzīga nodarījuma

---

³⁷ Šajā sakarā sk. Satversmes tiesas 2006. gada 23. februāra sprieduma lietā Nr. 2005-22-01 10.1. punktu.

³⁸ Sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra lietā Nr. 2021-41-01 18.4.1. punktu.

izdarīšanas īpašie apstākļi, un par nepilngadīgo personu iegūtas ziņas, kas mīkstina tās atbildību, tādējādi konkrēto lietu "izceļot" ārpus krimināltiesiskā regulējuma. Līdz ar to kriminālsoda piemērošana šādos gadījumos nav lietderīga.

8.2.3. Tiesībsargs piekrīt, ka būtiska nozīme ir piešķirama arī tam apstāklim, ka persona noziedzīgo nodarījumu izdarīja laikā, kad bija nepilngadīga. Tiesībsargs jautājumā par normatīvajos aktos noteiktajiem ierobežojumiem personai izvēlēties sev vēlamu nodarbošanos sakarā ar iepriekš izdarītu noziedzīgu nodarījumu 2019. gadā veica izpēti un 2019. gada 18. oktobrī sagatavoja atzinumu Ministru prezidentam ar lūgumu nodrošināt, ka atbilstoši katras tiesību nozares specifikai tiek pārskatīti normatīvie akti, kas paredz personām ierobežojumus uz konkrēto nodarbošanos dēļ agrāk izdarīta noziedzīga nodarījuma, īpašu uzmanību pievēršot tieši personām, kuras to izdarījušas, būdamas nepilngadīgas.³⁹ Tiesībsargs secināja, ka atbilstoši tā laika ieplānotajai nepilngadīgo kriminālatbildības reformai ir paredzēts, ka nepilngadīgai personai kriminālatbildība būtu jāpiemēro tikai noteiktos gadījumos. Tādā veidā tiktu samazināts jauniešu likumpārkāpēju skaits, veicināta jauniešu veiksmīgāka integrācija sabiedrībā, kā arī darba tirgū.⁴⁰ Tomēr apstrīdētā norma nekādā veidā neveicina bērnu, kas agrāk izdarījuši tīšu noziedzīgu nodarījumu, integrāciju sabiedrībā un darba tirgū – konkrētajā gadījumā, strādājot par administratoru.

8.2.4. Tiesībsargs neapšaubā, ka amata ierobežojumi administratoriem, kuri pilda valstij nozīmīgas funkcijas, var būt stingrāki nekā citās jomās. Tāpat tiesībsargs apzinās, ka demokrātiska tiesiska valsts spēj efektīvi funkcionēt tikai tad, ja sabiedrība uzticas personām, kuras pilda valsts dienestu. Valstij ir jānodrošina, ka personas, kuras ieņem amatus valsts dienestā, rīkojas tiesiski, ir lojālas valstij un jo īpaši tā pamatā esošajiem konstitucionālajiem principiem.⁴¹

Ekonomiskās sadarbības un attīstības organizācija (turpmāk – OECD) savā 2019. gada ziņojumā par Latviju norādījusi, ka efektīvam maksātnešpējas procesam ir liela nozīme valsts tautsaimniecības un ekonomiskajā attīstībā⁴². Savukārt vēl 2015. gada ziņojumā par Latviju OECD norādīja uz zemo maksātnešpējas procesa efektivitāti, proti, uz to, ka kreditoru līdzekļu atgūšanas rādītāji ir zemi un

³⁹ Sk. https://www.tiesibsargs.lv/wp-content/uploads/2022/07/mp_par_normativajos_aktos_noteiktiem_ierobezojumiem_sakara_ar_ieprieks_izdaritu_n_1579092336.pdf.

⁴⁰ Sk. likumprojekta "Grozījumi Krimināllikumā" (Nr. 357/Lp13) anotāciju – <https://titania.saeima.lv/LIVS13/saeimalivs13.nsf/0/DE025229C1591133C225842700427684?OpenDocument>.

⁴¹ Satversmes tiesas 2021. gada 11. jūnija sprieduma lietā Nr. 2020-50-01 19.4. punkts.

⁴² Sk. OECD 2019. gada maija ziņojuma par Latviju, 71. lpp., pieejams: www.oecd.org.

sekmīgu maksātspējas atjaunošanas gadījumu skaits – neliels⁴³. Satversmes tiesa ir norādījusi, ka sabiedrības interesēs ir tāda tiesiskā regulējuma pastāvēšana, kas vērsts uz sabiedrībai nozīmīgu funkciju godprātīgu izpildi, jo tieši administrators ir tā persona, kuras uzdevums ir nodrošināt maksātspējas procesa efektīvu un likumīgu norisi.⁴⁴

Taču tiesībsarga ieskatā tas, cik valstī efektīvi tiek vadīti maksātspējas procesi, nav atkarīgs tikai no pagātnē veiktām prettiesiskām darbībām, bet gan arī no tā, kāds ir konkrētās personas raksturojums, kas attiecas uz periodu no noziedzīga nodarījuma izdarīšanas līdz vēlmei kļūt par administratoru. Jāņem vērā arī tas, ka personas attieksme pret pašas izdarīto noziedzīgo nodarījumu, kā arī vērtību sistēma laika gaitā var mainīties⁴⁵. Individuāla izvērtējuma iespējamība nebūt negarantē personai kļūt par administratoru. Taču tas personai dod vismaz iespēju, citstarpā sevi laika gaitā pierādot ar priekšzīmīgu uzvedību, pretendēt uz administratora amatu, tādējādi valstij pilnībā “neaizslēdzot durvis” un dodot t.s. otro iespēju.

Satversmes tiesa ir atzinusi, ka paredzot aizliegumu, likumdevējam ir nevis jāvadās no vispārīgām prezumpcijām, bet gan pēc iespējas jāveicina individuāla taisnīguma sasniegšana.⁴⁶ Tiesībsarga ieskatā likumdevēja izraudzītā izvēle visos gadījumos liegt tiesības kļūt par administratoru ikvienai personai, pret kuru kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu izbeigts uz nereabilitējoša pamata, neņemot vērā ne nereabilitējošo apstākļu dažādību, ne noziedzīga nodarījuma rezultātā radušos personas vai sabiedrības interešu apdraudējumu raksturu un kaitīguma pakāpi, kā arī laiku, kas pagājis pēc nodarījuma, norāda uz to, ka no administratora loka varētu tikt izslēgtas arī tādas personas, kuras neapdraudētu demokrātisku valsts iekārtu.

8.2.5. Visbeidzot tiesībsargs piekrīt Pieteicējam, ka šobrīd ir izveidojusies absurda situācija, ka Maksātspējas likuma 13. panta otrās daļas 3. punktā paredzētais liegums būt par administratoru, ja persona ir sodīta par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu, ir ar terminētu raksturu⁴⁷, bet, ja kriminālprocess par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu ir izbeigts uz personu nereabilitējoša pamata, tas ir ar absolūtu raksturu. Kā Satversmes tiesa atzina lietā Nr. 2021-41-01, tad ar personas nodarījumu saistītais sabiedrības interešu apdraudējums un nodarījuma kaitīguma pakāpe atsevišķos gadījumos varētu tikt vērtēta zemāka tajās lietās, kas tiek izbeigtas uz

⁴³ Sk. OECD 2015. gada februāra Ekonomikas ziņojumu par Latviju, 99. lpp., pieejams: www.oecd.org.

⁴⁴ Satversmes tiesas 2022. gada 29. septembra sprieduma lietā Nr. 2022-08-01 18.2. punkts.

⁴⁵ Sk. Satversmes tiesas 2017. gada 24. novembra sprieduma lietā Nr. 2017-07-01 19.2.1. punktu.

⁴⁶ Sk. Satversmes tiesas 2021. gada 25. marta sprieduma lietā Nr. 2020-36-01 19.3.2. punktu.

⁴⁷ Sk. https://tap.mk.gov.lv/doc/2020_03/TMVest_070220_proj_piel_.2009.docx.

nereabilitējoša pamata⁴⁸, iepretim lietās, kad persona tiek sodīta par izdarīto. Līdz ar to nav loģiski, kāpēc šobrīd normatīvais regulējums paredz diametrāli pretēju pieeju.

Ievērojot minēto, secināms, ka apstrīdētajā normā ietvertā pamattiesību ierobežojuma mērķi līdzvērtīgā kvalitātē ir iespējams sasniegt ar alternatīvu līdzekli – veicot individuālo izvērtējumu tajos gadījumos, kad kriminālprocesa par tīša noziedzīga nodarījuma izdarīšanu izbeigšana uz nereabilitējoša pamata ir savienojama ar administratora reputāciju, maksātnespējas procesa efektīvu un likumīgu norisi un neapdraudētu demokrātisku valsts iekārtu. Tādējādi apstrīdētajā normā ietvertais pamattiesību ierobežojums **neatbilst samērīguma principam**. Līdz ar to **apstrīdētā norma neatbilst Satversmes 101. panta pirmajai daļai un Satversmes 106. panta pirmajam teikumam**.

Ar cieņu
tiesībsargs

Juris Jansons

* No 2024. gada janvāra Tiesībsarga biroja gatavotie dokumenti tiek formatēti, ievērojot piekļūstamības prasības personām ar uztveres un redzes traucējumiem.

---

⁴⁸ Sk. Satversmes tiesas 2022. gada 15. decembra sprieduma lietā Nr. 2021-41-01 18.4.1. punktu.